

Lov ameriški napad na nemško bazo

Bombe padale na ladjedelnice pri Letraitu. Nemci prebili rusko bojno črto pri Stalingradu in se približali oljnemu polju. Kitajci prodirajo naprej ob progi železnice Hangčov-Nančang. Lov na osiščne špione in petokolonce v Braziliji

London, 25. avg.—Ameriške letalske trdnjave so ponovno bombardirale ladjedelnice pri Letraitu v bližini Rouena, Francije, v katerih Nemci izdelujejo podmornice. Vse so se srečno izognile svoji oporišči po napadu. To je bil že peti ameriški letalski napad na nacistične baze kupiranih Francij.

Predstavnik ameriške letalske sile je dejal, da je bil napad uspešen. Ameriške "leteče trdnjave" so podpirali v navalu na nacistično bazo britski, kanadski in poljski letalci. Samo trije ameriški letalci so bili ranjeni, en je nemški bombnik tipa Heinkel-Wulf napadel njih letalo. Ameriške "leteče trdnjave" so prvič pojavile v ozračju nad vzhodnim kontinentom zadnji teden. Takrat so bombardirale železniške postaje in naprave pri Rouenu.

Moskva, 25. avg.—Nemške vojske kolone so prebile rusko bojno črto pri Stalingradu in se prodirati proti Groznomu, nemu središču, po prekoračenju reke Don. Sovjetsko povelje poroča o ljutih bitkah na vzhodni fronti, zaeno pa pravi, da je Stalingrad v nevarnosti.

Moskva, 24. avg.—Ljute bitke v teku ob reki Don na severni strani Stalingrada, vzhodnega industrijskega središča reki Volgi, pravi uradni komunikator. Rusi so pogladi Nemce nekaterih krajev, toda sovražnik je vseeno prekorčal Don.

Komunike priznava nemške vojske na fronti pri Kotelniku, dočim so Rusi zavirali prodiranje nemških kolon pri Kletskaj. Vrhili so več napadov na pošto sovražnika in reokupirali nekaj obljudenih krajev. Poročilo, ki ga je prej objavila Rdeča zvezda, glasilu armade, pravi, da so Nemci zagnali nove vojske kolone v boj proti Rdeči. V bitki v enem sektorju ob reki Don so Rusi ubili čez tisoč nemških vojakov.

Sovražnik je ojačil pritisk v bitki ob reki Don, se pa uspešno odbranil. "Naše vojske držijo pozicije, ki so za nas v zadnjih dneh. Polovica vzhodnih divizij je bila zdrobljena v bitki."

Srdite bitke se nadaljujejo na vzhodni strani Krasnodara, strateškega mesta, ki so ga Nemci zasedli, in na kavkaški fronti. Nemci skušajo priti do Črnega morja in Grozneja, kjer je bogat oljni polje. Sveže nemške vojske so bile vržene v bitko ob Stalingradu, da zadajo udarce sovjetski oborožitvi. Ono se ne zmeni za ogromne izgube.

London, 24. avg.—Angleška letalska sila je metala bombe na nemško mornarično bazo, ki so razdeležale pomole in vojske naprave in zanetile požare. Napad je trajal pol ure. Letalski minister poroča, da so ubili trije nemški bombniki, ki so se pojavili nad angleškim obrežjem, ubiti. On je pohvalil ameriške letalce, ki so bombardirali nacistično oporišče v Franciji. Dejalo je, da so vsi vrtnili svojo bazo po napadu.

Pearl Harbor, Havaj, 24. avg.—Ameriška letalska sila se je spopadla s sedemnajst japonskih letalci v spopadu nad Solomonom. V bitki, ki se glasi naznanilo ge-

Čistka v vladnem odboru odrejena

Kritiki razkačili
načelnika Nelsona

Washington, D. C., 24. avg.—Donald M. Nelson, načelnik odbora za vojno produkcijo, je naznanil drastično čistko in naglasil, "da odslej naprej bo vsakdo, ki prekriža mojo pot, odstranjen." To je bil njegov odgovor kritikom, ki mu očitajo neodločnost pri izvajanju vojnega programa. "Skrbel bom, da bo delo izvršeno," je dejal na konferenci s časniki. "Noben izgovor ne bo držal."

Prva žrtev čistke je bil Frederick I. Libbey, inženirski svetovalec. Dobil je brco, ker je razpravljal o vsebini zaupnega poročila s časniki. To se je nanašalo na operacije divizije za jeklo in železo.

Nelson se je vrnil v svoj urad v Washingtonu po kratkih počitnicah, v času naraščajočega kritiziranja njegove administracije. S tem vred so se pričele širiti govorice, da bo izvajanje programa produkcije prišlo pod vojaško kontrolo.

Nelson je po povratku v Washington izjavil, "da je preveč klepetanja o vojnem programu. Nekateri celo trdijo, da bo morala čez tisoč tovarn zapreti vrata pomanjkanja materiala, kar ni res. Pri vsakem programu so potrebne revizije in preureditve in te so bile že odrejane. Pot se vidi naprej in skrbel bom, da se doseže vrhunec v produkciji."

Nelson se je vrnil v svoj urad v Washingtonu po kratkih počitnicah, v času naraščajočega kritiziranja njegove administracije. S tem vred so se pričele širiti govorice, da bo izvajanje programa produkcije prišlo pod vojaško kontrolo.

Ostra obsodba japonskega barbarstva

Chicago, 24. avg.—Amerika se v borbi z Japonci ne bori s civiliziranim narodom, temveč z barbarškim plemenom, ki mu je mučenje v zabavo. Tako je dejal Jan H. Marsman, rudniški magnat, ki je pobegnil iz Hongkonga, ko so Japonci okupirali to britsko kolonijo. On je govoril pred člani organizacije Union League. Marsman je pobegnil iz japonskega ujetniškega tabora, v katerem je bil štiri tedne, na Kitajsko. Med drugim je dejal, da so Japonci mučili do smrti britske vojne ujetnike in posiljevali bele politne ženske, katere so ujeli v Hongkongu.

KONVOJI PRIPE- LJALI AMERIŠKE ČETE V ANGLIJO

Več tisoč vojakov se
izkrcalo v pristaniščih

PRIPRAVE ZA LE-
TALSKO OFENZIVO

Neka angleška luka, 24. avg.—Konvoji z ameriškimi četami so dospeli v to in druge angleške luke z ogromnimi zalogami vojnega materiala. Gibanje vojaštva v masah je ponovno sprožilo govorice o invaziji evropskega kontinenta in ustanovitvi druge fronte v tem letu.

Uradno poročilo pravi, da se je izkrcalo več tisoč ameriških vojakov in letalcev v angleških lukah. To je bil največji vojaški transport, ki je bil pripeljan čez Atlantik v tej vojni.

Poleg vojakov so se izkrcale posebne enote, ki se bodo udeleževale navalov na nacistična oporišča v Franciji, Holandiji, Belgiji in drugih deželah, ki so prišle pod Hitlerjevo oblast. Z vojaškimi četami vred so dospeli letalci, kar pomeni poostrežen letalskih napadov na Nemčijo in zasedene države.

Domneva je, da so konvoji prepluli Atlantik brez vsakega incidenta, čeprav so na svoji poti naleteli na nemške podmornice in se morali obrniti v drugo smer. Vojaške transporte so spremljale ameriške in britske bojne ladje ter letala.

V zadnjih tednih so bili ameriški vojaški vožniki in inženirji pod vodstvom generala J. C. Leeja, načelnika oddelka za zaloge, zelo zaposleni s reševanjem transportnih problemov in gradnjo baz. Veliko število baz je bilo zgrajenih v zadnjih mesecih za ameriške čete in letalce.

Udarnost ameriške letalske sile se je povečala s prihodom novih letalcev in bojnih letal. Med vojak, ki so se izkrcali v angleških lukah, so tudi Indijanci rodu Navajo. Vrhovni poveljnik ameriške oborožene sile je general Dwight Eisenhower. Ta je pripravljena na akcijo.

Med ameriškimi vojski se opazila bojna razpoloženja. Mnogi so izjavili, da nestrpnost pričakujejo prilike za udarec proti sovražniku.

Domače vesti

Vesti iz Clevelanda

Cleveland, 24. avg.—Dne 21. t. m. je v bolnišnici umrla Agnes Baraga, roj. Hacc, stara 51 let in doma iz Podcerkve pri Ložu. V Ameriki je bila 29 let in tukaj zapuščala sina in brata.—Rojak Louis Weiss je bil izvoljen za predsednika mestne zbornice v Euclidu.—Dne 18. avg. zgodaj zjutraj so tatovi vlomili v prodajalnice Jer. Bohinca in Johna Sušnika in odpeljali radio-prejemnikov in drugega blaga v vrednosti \$2500. Policije ni bilo nikjer v bližini.

Nov grob v Penni

Strabane, Pa.—Dne 17. t. m. je tukaj umrl John Grmovšek, star 54 let in rojen pri Sv. Lovrencu. V starem kraju zapuščala ženo in pet otrok.

Pomanjkanje gaso- lina v Franciji

Peta in Laval
hvalita Nemce

London, 24. avg.—Akutno pomanjkanje letalskega gasolina bo rezultiralo v omejitvi letalskega prometa v Franciji po poročilih, ki so prišla sem iz zanesljivih virov.

Ta pravijo, da je bil letalski promet že ustavljen na črti Toulouse-Marseille-Lyon-Vichy. Samo eno pošto letalo še vzdržuje promet med Vichyjem in Toulousom. Pošta letalske službe med Vichyjem in Džibutom, francosko Somalijo, je bila ustavljena pred nekaj tedni, ona z Alžirjem in Tunisijo pa omejena.

Washington, D. C., 24. avg.—Maršal Henri Petain in Pierre Laval, načelnika vlade v Vichyju, sta čestitala nemškim četam na uspehu pri odbitju navalov angleških "komandotov," kanadskih in ameriških čet na Dieppe, francosko obrežno mesto. To vest je objavila po izjavi urada za vojne informacije po nacijskih kontroliranih radiopostajah v Parizu.

Peta in Laval sta instruirala Fernanda de Brinona, reprezentanta francoske vlade v Parizu, naj pohvali in čestita v junem imenu poveljstvu nacijske oborožene sile v Dieppu, ker je pogladi sovražnike s francoskega ozemlja.

Jugoslovanski letalci napadajo osiščne posadke

Vladni odbor
posegel v stavko

Jurisdikcijski spor
izravnal

Washington, D. C., 24. avg.—Unije mednarodne bratovščine voznikov v Minnesoti, North Dakoti, Kansasu, Missouriju, Iowa in Nebraska so bile pozvane po vojno-delavskem odboru, naj takoj prekličejo stavko in predložijo spor temu odboru v rešitev. Poziv vsebuje telegram, ki ga je odbor poslal Danielu Tobinu, predsedniku bratovščine, in organizaciji delodajalcev.

V sporu je prizadetih okrog 200.000 voznikov v omenjenih državah. Tiče se odloka vladnega odbora glede stabilizacije mezd. Ta odbor je zdaj naznanil, da se bo vršilo zaslišanje v Chicagu 31. avgusta. Unija voznikov v Kansas Cityju je preključila stavko in morda ji bodo sledile druge unije.

Detroit, Mich., 24. avg.—Jurisdikcijski spor med unijo Ameriške delavske federacije in unijo Kongresa industrijskih organizacij, ki je ustavil gradnjo tovorne za Chrysler Motor Corp., je bil izravnal. Okrog 500 članov stavbne unije ADF je zastavilo v znak protesta proti uposlitvi članov unije CIO.

Kanadska pšenica za lažne Grke

New York, 24. avg.—Pet švedskih parnikov je dospelo v Montreal, kanadsko luko, kjer bodo vzeli na svoj krov pšenico in drugo živila ter jih odpeljali v Grčijo. Prihod parnikov je naznanila Zveza za pomoč Grkom. Trije švedski parniki, naloženi s kanadsko pšenico, so pred dvema tednoma odrinili iz Montreala proti Grčiji. Parniki so odpluli pod zastavo mednarodnega Rdečega križa. Vse zavezane države so dale garancijo, da parniki ne bodo napadeni na morju.

Proslava illinoiskega dneva v Chicagu

Chicago, 24. avg.—Okrog 60.000 ljudi se je udeležilo proslave illinoiskega dneva, ki so se vršile včeraj v Soldier Fieldu. Zastopane so bile vse narodnosti iz izjemno japonskega. Na programu so bili ples, petje in parade. Člani različnih narodnosti so prišli v narodnih nošah. Proslave je aranjirala tujejezična divizija državnega obrambnega sveta in glavni govornik je bil governor Dwight Green.

Popoln lunin mrk oiden v Chicagu

Chicago, 24. avg.—Popoln lunin mrk, zadnji viden v Chicagu do 1. 1944, bo jutri (torek). Trajal bo od desete ure do 11:35 ponoči. Dr. Oliver J. Lee, profesor astronomije na univerzi Northwestern, je dejal, da bo luna zavzela pozicijo direktno za senco zemlje in da bo mrk od začetka do konca trajal tri ure in 34 minut.

Mnogo ubitih v letalskih nesrečah

Washington, D. C., 24. avg.—Tu poročajo, da je 24 vojaških letalcev izgubilo življenje, ko so vojaška letala tresčila na tla in se razbila. Nesreče so se pripetile pri El Pasu, Tex., Dahlgrenu, Va., in Baton Rouge, La.

Cetniki zasedli utrjeno
dalmatinsko vas

NAPADI NA VOJA-
SKE VLAKE

London, 24. avg.—Osiščna bojna letala operirajo podnevi in ponoči nad hribi Bosne in Srbije, da odkrijejo tajno bazo jugoslovanskih letalcev, s katere slednji uprizarjajo napade na nemške in italijanske posadke v Jugoslaviji. Predstavnik jugoslovanske vojske je omenil izjavo predsednika Roosevelta in dejal, da imajo letalci generala Draže Mihajlovića svojo bazo v Sangra Laji, nepoznanem kraju, iz katerega so ameriški letalci izvršili naval na Tokio in druga japonska mesta.

Jugoslovanski letalci se sami nazivajo beli orli in so v zadnjih tednih izvršili več kot sedemdeset uspešnih napadov na osiščna oporišča in militaristične naprave v Jugoslaviji. Napade uprizarjajo običajno pred nočjo. Očitno je, da Mihajlović, vojni minister in vrhovni poveljnik četniške armade, čuva tajnost letalske baze.

Veliko število letalcev v Mihajlovićevo armadi je bilo nekdanji redni jugoslovanski letalski sili. Problem, ki dela generala preglatve, je dobavljanje gasolina za letala. Pred nekaj meseci so jugoslovanski krogi v Londonu dobili poročilo, da je Mihajlović sklenil dogovor s Italijani glede izmenjave ujetih italijanskih častnikov za gasolin.

Predstavnik jugoslovanske vlade je dejal, da so Italijani razdeležali mesto Ključ, 25 milj južnozapadno od Banja Luke, ko so ga četniki okupirali. V teku bitke so četniki ubili 70 osiščnih vojakov, ranili čez sto in zaplenili štiri topove, 300 pušk in 5000 nabojev.

Poročilo iz privatnih virov pravi, da so četniki vkorakali v Livno, mesto, ki leži 70 milj južno od Banja Luke. Ostra bitka na cestah tega mesta je trajala šest ur. Poročilo dalje pravi, da so četniki okupirali Prolog, utrjeno vas v dalmatinskih hribih zapadno od Livna in da kontrolirajo 20 milj širok pas ozemlja med Livno in Sinjem. Četniki so razdeležali poslopje, v katerem so se nahajali nemški vojski in ubili 45 Nemcev.

Četniki ogražajo osiščne komunikacijske zveze v Bosni, kjer so v zadnjih šestih tednih izstrelili trinajst vojaških vlakov.

Podmornice v urugvajskih vodah

Kolombija podprla
brazilsko vlado

Montevideo, Urugvaj, 24. avg.—Podmornice, najbrže nemške, so se pojavile v bližini urugvajskega obrežja. Te so opazili letalci, ki strážijo vodovje in obrežje.

Domneva je, da bodo podmornice napadale parnike, ki vzdržujejo pomorski promet med Urugvajem in Brazilijo. Urugvajska vlada je že obvestila Brazilijo, da je na njeni strani. Predsednik Alfredo Baldomir in zunanji minister sta informirala Brazilijo o solidarnosti.

Avtoritete so storile korake glede aretacije Nemcev in Italijanov, ki prihajajo v Urugvaj iz Brazilije. Vsi, ki bodo aretirani, bodo poslani nazaj.

Bogota, Kolombija, 24. avg.—Vsi časopisi izražajo odobravanje brazilske napovedi vojne Nemčiji in Italiji. V uvodnikih naglašajo, da bo Kolombija podpirala Brazilijo v vseh ozirih.

Britska politika v Indiji.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (levo Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil pokritino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1942), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenski pomenki

Doktor Goebbels, slavni nacisti Kljukec, pravi v berlinskih radijskih oddajah za tujezemstvo, da se Angličani in Američani zmanj pripravlajo za invazijo evropske celine; invazije ne bodo nikdar izvedli, pravi doktorski Kljukec, ker ne bodo nikdar imeli toliko moči, medtem pa bo Rusija docela premagana in vsa nemška bojna sila bo vržena na zapadno stran Evrope.

V istem času pa doktor Kljukec pravi Nemcem v domačih oddajah, naj bodo potrpežljivi in naj ne pričakujejo nemške zmage letos, kajti Rusija še ni izčrpana in Amerika in Anglija jo neprestano zalagata z novim bojnim materialom; bojna moč Amerike in Anglije neprestano raste.

Senator Reynolds iz North Carolina ni zadovoljen z ameriško ofenzivo na Solomoni. Čemu vraga—se jezi mister Reynolds—napadamo Solomonske otoke, ki niso bili nikdar naši in katerih nočemo? Zakaj rajši ne napademo in reokupiramo Filipinov?

In Reynolds je predsednik senatnega odseka za vojne zadeve! Reynolds je bil pred napadom na Pearl Harbor med glavnimi izolacionisti in apizirji, ki so slovesno izjavljali, da Amerike ne bo nihče napadel!

Kako je mister Reynolds, ki niti tega ne ve, da Solomoni zapirajo pot do Filipinov, prišel do predsedništva tako važnega odseka v senatu? Na podlagi starostnih pravic. Te pravice ne vprašajo, če je kdo sposoben ali ne, glavno je, da je dojel let v zbor-nici. Največja tegla v kongresu—ki se cinično nazivajo demo-kratje—pa prihajajo iz južnih držav, kjer še danes volijo izbrane manjšine!

Divje stavke delavcev v bojnih industrijah, povzročene po lokalnih vročevrtnih, se še vedno pojavljajo tu pa tam, na drugi strani se pa ponavljajo divji odpori nekaterih kompanij, ki za nobeno ceno ne morejo trpeti unije med svojimi delavci. Nekateri ljudje ne bodo nikdar spoznali, da je Amerika v vojni in za to vojno je treba dati vse naše energije—da je nemogoče imeti dveh ali treh vojn hkratu. Ker nekateri majhni in sebični ljudje ne bodo nikdar spoznali tega, jih je treba uvrstiti med saboterje in postopati z njimi v tem smislu.

Neki čitatelj Prosvete nam piše: "Dokler kapitalisti kontrolirajo Ameriko, naj se oni tudi tepejo za Ameriko! Čemu bi se morali mi tepeti?"

Naš odgovor: naša jednota in Prosveta sta v Ameriki, ampak kapitalisti ju ne kontrolirajo. Kapitalisti kontrolirajo svoj kapital in imajo velik vpliv na politiko in gospodarske ter socialne razmere, toda svobode organiziranja, zborovanja, govora in tiska ne kontrolirajo. V naši jednoti smo mi sami gospodarji, niso ameriški kapitalisti. Prosveta je še tisoč in tisočkrat povedala ameriškim kapitalistom, da so ekonomski izkoriščevalci in socialni paraziti, pa zaradi tega še vedno izhajajo in bo izhajala toliko časa, če bo hotela, dokler bo živele ameriške demokracije.

Mi se ne tepemo za kapitaliste, mi se tepemo za ameriško demokracijo, za tisto demokracijo, katera nam daje svobodo, da lahko povemo kapitalistom in drugim, kar mislimo, da jim gre. Kdor danes misli, da se ni vredno bojevati za to svobodo, ni vreden, da živi v Ameriki! Razumete?

V nekaterih naših večjih naselbinah opazimo kritično krizo. (Ne mrđajte se nad tem izrazom, kajti v sedanjih konfučnih časih je popolnoma logičen.) Nekateri naši "napredni" krogi postavljajo svojo izolacijo nad vsako skupno akcijo in mislijo, da so zaradi tega načelno očisti. (Popraskajte jim kožo, pa boste hitro videli, kje in zakaj so danes tako "načelni.")

Ob čisti sedi prosjak, telesno nakažen. V roki drži klobuk. Pred mano koraka Kozma Bogomolec in vrže nikel v klobuk. Kaj pa storim jaz? Ustavim se pred prosjakom in ga vprašam, če ima še kakšen klobuk. "Reveš me debelo gleda, ampak jaz resno—močan naglas na besedico "resno"—poudarim, da bi mu rad dal nikel, toda za moj nikel mora imeti poseben klobuk. Čemu—mi odvrne—ko pa je še ta prazen? Ne pomaga nič, vztrajam jaz trmoglavo, za moj nikel je treba drugega klobuka in bosta in "that's all." Veš, jaz nočem, da bi se moj nikel mešal z Bogomolečevim! Kaj zato, saj potem bosta oba nikla moja!—Je že res, ampak jaz nočem! Veš, na ta način ne dam nič, ker tako nočem in nočem pa nočem. ... Za moj nikel—in samo moj nikel—moraš ti, prosjak, imeti poseben klobuk! —

Prendite, bratje in sestre, če sem jaz načelen.

Ameriški, kanadski in angleški fantje, imenovani "komandoti," so zgodaj jutraj planili na breg Francije, potolkli so nemško posadko, razbili nemške baterije topov in naredili še dosti druge škodo, nakar so poskakali na ladje, vzeli tudi ranjence s seboj—svoje mrličee so pustili Nemcem—in se vrnili na Angleško.

Uro kasneje je doktor Kljukec javil iz Berlina: "Angleško-ameriška invazija Francije se je začela danes jutraj—potem, ko je Churchill odšel iz Moskve—in bila je popolnoma odbita. Heil Hitler!"

Ko se zares začne invazija Francije, bo doktor Kljukec v Berlinu molčal kot sardina.

Glasovi iz naselbin

O Janezih Nedam in Tržčanih

Bellingham, Wash.—V Prosveti vidim novo ime—Janez Nedam. Žalostno! Še bolj pa je žalostno in poniževalno za nas Slovence—dar po kvodru ali še manj za reveže v starem kraju—vsota, ki jo damo beraču.

Nehote se mi obujajo spomini na one čase, ko sem bil v Trstu. Tržčan bi skomignil z ramami: "Salame—kosa ti val di salami," bi rekel takim nizkotnim ljudem, ki nimajo značaja ne vesti, ko gre ne samo za pomoč bednim Slovincem, marveč s tem pokažemo tudi javnosti in drugim narodom, prijateljem in sovražnikom Slovencev, kolika je naša izobrazba, naša kultura in civilizacija. Slišal in čital sem besede, s katerimi nas sovražniki obkladjajo, češ, da smo še napol divjaki in nesposobni za lastno vladno in tako dalje.

Tisti kvodri in Janezi Nedami so na žalost in sramoto vsega slovenskega naroda našim sovražnikom jako dobra tarča. Ko bi vedele njih pokojne matere, bi se obrnile v grobu z besedami: "Oh, sin moj, zakaj mi delaš tako sramoto! Ali tako spoštujš svojo mater!" Tržčan bi pa dejal: "Salame..." kar pomeni živali, iz katerih so narejene salame. Tržčan ima tipične izraze. Kdo je Tržčan?

Bil sem v Trstu vsega skupaj blizu deset let in mi je dobro poznani oni narod, ki je bil svojevrsten. V vsej Avstriji—takrat je bila še Avstrija—mu ni bilo enakega po mišljenju in izrazih, pa tudi narodno in politično je Tržčan svoje vrste. Po mišljenju je precej podoben Američanu, to se pravi, Tržčan ali Tristin, kot se prost imenuje, je gentleman, prost iluzij in predsodkov. V duši je pravi socialdemokrat z malo pomešane anarhije, kar se o Američanih ne more reči.

Tristin čisto odklanja in če je le mogoče, nasprotuje oblastem. On te ne bo javil sodniji, kaznoval te bo sam, ob "priliki" seveda, češ, to je moja zadeva, kaj mi mar policija in sodnija! To je, če si v sporu z njim. Če nisi, on te pusti pri miru. Med Tristinimi je najbolj osovražen človek, ki prijavlja oblastem drugega. Tak nima obstanka. Takega človeka, ki se plazi okoli sodniji in policije, zasramuje vse, staro in mlado; seveda, če je ovaduh, drugače ne.

Za znanost in humanitarnost je jako dovteten. Za kaj takega kot je sedaj naša pomožna akcija za stari kraj, bi Tristin dal vse, kar gre za pomoč, ne pa za kakšne politične aspiracije. Narodnost on odklanja, neče biti ne Italijan ne Slovenec, niti ni držal z Avstrijo. "On je in ostane Tristin." On je v duši svobodni človek. On je delavec in se zaveda, da delavec drži svet gor, ne pa gospod. Veseljak je in gentleman. On sovraži škopuhe, posebno pa take Janeze Nedame, ki se zdaj pojavljajo med nami.

Tristin pravi: "Viva e lassa viver—živi in pusti živeti." On govori sicer samo italijanski jezik, ampak po svojem tržiškem narečju; na primer črko "e" na koncu besede izpusti. "Vivere"

je pravilno, ali on pravi "viver"—živeti.

Ti Tržčani so večinoma slovenskega pokolenja, česar se tudi zavedajo. Le kako prodani študentje, pa tudi med delavci se dobe taki, ki sovražijo slovenski narod. Ampak Slovinci jim to tudi plačajo na "umeten" način—z bojkotom. Marsikateri italijanski zagrižen trgovec je bil prisiljen nastavit slovenskega komija radi ljubega biznisa, kot pravimo v Ameriki. Kako se je to zgodilo? Čisto enostavno: Slovinci, dasi dobro razume (to naj se razume v preteklem času, pod staro Avstrijo) gre v prodajalnico in vpraša za to ali ono in se dela, kot da ne razume italijanski. Prodajalec skuša na vse načine, da bi mu prodal, ampak Slovenec se pomiče proti vratom in govori: "No kapišo". Kmalu za njim gre v trgovino drugi Slovenec in zopet—"No kapišo". Trgovec postane nervozen—"maladeti ščavi..." On dobro ve, da razumejo italijanski, ampak nočejo. Rezultat: Trgovec je nastavl slovenskega komija in biznis napreduje.

Ampak tržiški Slovenci niso tiste sorte, ki bi dajali po dajmu in kvodru za pomožno akcijo, in tudi niso Janez Nedam.

George Gornik, 493.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—V četrtek, 13. avgusta, je šel v armado oziroma v mornarično šolo Eddie Sodnikar. Imel bi iti pozneje kot vpoklicanec, ampak fant je imel eno leto šole v Ohijski univerzi in je šel kot prostovoljec, ker v tej primeri si lahko izbereš, ali si sposoben. Eddie je član društva Cardinalis 640 SNPJ, h kateremu je pred par leti prestopil od društva 13. Zelim mu, kot vsem drugim, srečen povratek.

V soboto, 16. avgusta, so bile v našem kraju kar dve prireditvi društev SNPJ, namreč društva 333 na Blainu in društva 407 v Windsor Heightsu, W. Va., ki je kakih 15 milj od nas. Bili smo malo v zagati, kam bi šli, kajti članstvo obeh društev poseša naše priredbe in drugače kooperira z nami. Seveda je bila tukaj mala pomota, oziroma so pozabili na datum društva 333, ki ga je prej naznanilo. Ampak človek včasih stvari prezre. Upam, da ne bo nesporazuma radi tega incidenta in da se bo v bodoče bolj pazilo.

Drugi dan so prišli člani obeh društev na konferenco za organiziranje postojanke JPO-SS in so poročali, da so imeli na obeh prireditvah dobro udeležbo in spravili v denar vso robo. Pri nas smo se razpolovili: nekateri so šli na Blaine, drugi pa na Windsor Heights. Jaz sem peljal sestro Rebol, sina in hčer na Windsor Heights. Imeli so reslepo mednarodno udeležbo, ker tam je samo nekaj slovenskih družin, vendar so zelo aktivni, posebno še v tej kampanji za nove člane. Imeli so tudi dva pečena jagnjeta, ki jih je spekel na račinju br. Frank Mesar, ki je pravi mojster v tem. On je po rodu Hrvat. Pred več leti je bil obžigan na obeh in od takrat več ne dela. Je star član SNPJ in rad dela za njeno korist.

V nedeljo, 16. avgusta, kot že omenjeno, smo imeli konferenco ali ustanovno sejo za organiziranje postojanke JPO-SS. Kot je bilo že poročano, se je stvar pričela na konferenci Prosvetne matice 26. junija. Takrat sta bila izvoljena začasni predsednik in tajnik, na prvo mesto Peter Krolflich, na drugo pa John Vitez, da dobita potrebne listine in informacije, potem pa povabita vsa društva na skupno sejo, da se stvar pravilno organizira in izvoli odbor.

Ker ni bil navzoč začasni predsednik, je podpisani odprli sejo in bil nato tudi soglasno izvoljen za predsednika te seje. Nato je bilo pojasnjeno v detajlih o pomenu te organizacije in našem delu. Prečitana je bila korespondenca in podano je bilo poročilo s konference, ki je pričela to akcijo. Zastopanih je bilo pet društev SNPJ, dve društvi KS-KJ in eno ABZ. Bilo je nad 20 zastopnikov in zastopnic—od par društev kot opazovalci.

Podpisani je pozval vsakega osebno, da poda svoje mnenje, ali je za ali proti, da se stvar organizira in gremo naprej z delom. Prečitana so bila tudi pisma od par društev, ki so proti tej akciji. Mogoče so napačno poučeni. Nato je bilo soglasno sklenjeno, da organiziramo postojanko in pričnemo z zbiranjem darov po naselbinah za jugoslovansko pomožno akcijo, slovensko sekcijo. Br. Martin Koss st., bivši tajnik društva 13, je na pravil lep apel na navzoče in naredil dober vtis. Zastopane so bile naselbine Bridgeport, Blaine, Barton, Neffs, Bellaire in Windsor Heights. V Bridgeportu bosta pobirali darove Caroline Stefanič in Anpa Gregorič. V drugih naselbinah si bodo pa sami izbrali kolektorje.

V stalni odbor so bili izvoljeni: Predsednik Joseph Snoy, podpredsednik Frank Kolene, tajnik John Vitez, blaginjak Louis Pavlinich, zapisničarica Caroline Stefanič, nadzornikarica Joseph Serclj, Joseph Skoff, Rose Mihelčić. Sklenjeno je bilo, da ta organizacija deluje tudi na tem, da naši ljudje v stari domovini po vojni dobe pravo demokracijo v obliki federativne republike.

Joseph Snoy, 13.

Malo po svetu

Akron, O.—Zadnjih par let so štiri ohijske federacije SNPJ prirejale ohijske jednotine dan s piknikom, ki pa je bil letos že izpojasnjenih vzrokov preklican. Tako nam ni bila mnogih članom dana prilika, da bi se udeležili te proslave v Bridgeportu, O., kjer se je imela vršiti. Vemo, da ni pijača in jedaja tisto, kar nas vleče na take proslave, marveč družba bratov in sester SNPJ, da se tako malo bolj spoznamo medsebojno, kajti drugače se ne moremo v naši novi domovini. Poleg tega so take proslave tudi agitatoričnega pomena za jednoto.

Torej ker ni bilo, kar smo pričakovali mnogi člani, sem se odločil, da ob priliki običnem tiste kraje v okolici Bridgeporta, kjer je dosti Slovencev. Tako sva se dogovorila z Mathom Klaričem, predsednikom društva 170 in tukajšnjega kluba Slovenskega doma, da se 2. avgusta odpeljeva proti Bridgeportu.

Ko sva se peljala proti Massillonu, me Math opozori na lepo, veliko farmo z večjim poslopjem proč od ceste: "Tukaj je zavod za umobolne, ampak je najbrže tudi nekaj zdravih med njimi." Potem je na kratko povedal zgodbo o nekem Slovincu, katerega je poslala njegova "boljša" polovica v tak zavod, ker je v neki razburjenosti pobil nekaj čreplj. Potem je pobegnil iz zavoda. Seveda so ga prišli o-blasti iskat na dom, a se je prej skril. Potem je dobil odvnetnika, s katerim sta šla k zdravniku, ki ga je spoznal kot popolnoma zdravega. Tako je bil oproščen in zopet svobodan.

Pripeljala sva se do lepega mesteca New Philadelphije, kjer živi br. Pongratz z družino in kjer je tudi društvo SNPJ. Razen farm se tam ne vidi drugih tovarn kot "surpajpovno", kot ji pravijo naši rojaki. "Sedaj bo pa kmalu pričelo biti bolj hribovito", mi pravi moj voznik. No, pa saj vemo, da je tako, če se peljemo proti West Virginiji, kjer se ceste vijejo serpentin-sko gor in dol po hribih. Voznik

mora biti previden. Bolj kot sva se bližala Maynardu, O., kjer je bil najin prvi cilj: na farmi Slo-novčeve družine, ki so bili prej oskrbnik v klubu Slovenskega doma v Akronu—bolj kot sva se bližala temu kraju, bolj hribovito je bilo. "Tu imajo dosti koštrunov," spet pravi voznik. "Saj za drugo niso ti kraji", pripomnim. Toda, kje so bili koštruni akriti, ne vem.

Tako sva po triurni vožnji dospela do najinega prvega cilja. Pri Slovincih smo kmalu imeli dobro kosilo (z jabolčno potoico), nato pa si ogledali to in o no po farmi. Za tem smo želeli iti spet dalje proti Bridgeportu na obisk br. Snoya. A voznik je želel obiskati še druge znance, kajti on je nekoč tukaj živel in kopal premog.

Prišlih na Boydaville (Bridgeport) v dvorano, so ravno imeli sejo društva 13 SNPJ. Posedli smo za mizo in se pogovarjali z nekaterimi rojaki. Kmalu nato pa so prišli bratje in sestre s se, med njimi tudi br. Snoy, ki je mirno pušil svojo pipico. Joseph nas je kmalu opazil in pristopil v našo družbo. Tako smo se na hitro spoznali z več rojaki. Med pogovorom se je starejši rojak izrazil, da ga veseli, ko sliši slovensko govorico. "Me ne pa bolj veseli, če slišim mladino slovenskih staršev govoriti slovensko", pripominjam.

Sledil je kratek pogovor o trpljenju Slovencev v domovini. Neki rojak je dejal: "Četudi sem že v letih in me je skoro sram, da bi se jokaj, vendar se nisem mogel več premagovati, ko sem čital pismo iz domovine od znancev, v katerem opisujejo strahote—morenje žen in otrok in uničevanje slovenskega naroda. To pismo je po naključju došlo preko cenzure v Ameriko po več mesecih. Potem je bilo priobčeno v Prosveti dobesedno, enako kot je bilo pisano. Prej sem mislil, da morda v uredništvu kaj pridenejo za propagando, a sedaj vem, da ni tako." Tako je končal ta mož.

Kakor že večkrat prej, tako smo me tudi v Bridgeportu vprašali rojaki, če v Akronu še kaj delamo "tajerje". Na to vprašanje lahko vsakdo odgovori, ki količ-kaj zasleduje kavčukarski položaj. Vendar pa ne škoduje, če tudi tukaj nekaj omenim.

Kot je znano, je pred napadom na Ameriko prišlo 95% surovega kavčuka z Daljnega vzhoda. Vsa ta dovož je bil ustavljen ob izbruhu vojne. Ker pa je Amerika porabila okrog 800.000 ton kavčuka na leto v normalnih časih, sedaj v vojnem času pa seveda še veliko več, je zatorej položaj kavčuka zelo resen. Ni se torej čuditi, da je vlada storila drastične korake za varčevanje kavčuka, da se ne rabi kot prej, marveč le za vojaške in nujne civilne potrebe, kajti današnje vojaskovanje je veliko odvisno od kavčuka.

"Tajerje" seveda še izdelujejo za civilne in vojaške potrebe. Ampak obodov, danes ne dobijo brez dobrega vzroka. O tem se je lahko že maršičko prepračal in še bo v bodoče. Da se bo Amerika še vseeno vrтела na kolesih, četudi v manjšem obsegu, pa delajo industrijski z vlado vred nadomestilo, to je umetni ali sintetični kavčug. Za veliko stvari sedaj porabijo tudi star kavčug, za zbiranje katerega je bila kampanja tri tedne. Tega kavčuka je prišlo v Akron že več stotisoč ton, da se predela za rabo. Mogoče ga bodo kaj porabili tudi za "tajerje", ampak taki obodi ne bodo trpežni—le za nekaj tisoč milj vožnje.

Radi te spremembe glede kavčuka skuša Amerika producirati svoj lastni izdelek, sintetični kavčug, ko že omenjeno, in sicer iz petroleja in žita (alkohola), ki je ravno tako trpežen, ali pa še boljji za nekatere stvari, kot naraven. Pred nekaj tedni so v nekem večjem tedniku objemali "tajerjev" iz umetnega kavčuka poročali, da so s temi obodi napravili že 15-20 tisoč milj, toda so dobri še za več tisoč milj, če ravno ni bilo nobene garancije ob času nakupa.

To je le nekakšen pričetek izdelovanja tega kavčuka in predmetov. Vemo, da Amerika lahko hitro zviša produkcijo, tem bolj še, kadar je potreba. Vendar pri tem ne smemo prezreti vladnega svarila za varčevanje "tajerjev", to je, naj se ne rabi-jo za nepotrebno vožnjo. Tudi

urednik Prosvete Molek je te dni opomnil, naj se organizirajo skupine delavcev za vožnjo na delo (v Akronu in drugod se to že vadi) ter se tako prihrani na obodih. Razumljivo je, da je to v karist posamezniku kot tudi skupini. Človek najbolj okusi pomanjkanje takrat, kadar kaj potrebuje, toda ne more dobiti nič za denar. Treba je sodelovanja in nekoliko potrpljenja. Toda naj se povrnem k mojemu predmetu.

Iz Bridgeporta sva se odpeljala v Bellaire k br. Pavlinichu, ki večkrat napiše kak dopis v Prosveti in je aktiven član SNPJ. To že vemo, da so Slovinci na gostoljubni in tudi tu ni noben izjeme. Mene so bolj zanimali kraji. Tako sva šla s Klaričem malo k velikim rekli Ohio, ne ribe lovit, ampak za razvedrilo. Ravno ko je majhen tovorni parnik rinil v nasprotno smer več tovarna, mi je Math pripovedoval o povodnji pred več leti. Most, ki drži v Wheeling, je bil komaj še čevljev nad vodo. Mnogo hiš je bilo pod vodo in od več tovarna so se videle le strehe in dimniki.

Ko sem premišljeval o tisti večki poplavi, sem obenem tudi opazoval okoliske hribe. Pomenje sem Mathu pripomnil, zakaj se Slovinci tako radi naseljujejo v hribovitih krajih? "Nekaj zato, ker so jih že vajeni iz starega kraja, nekaj pa radi dela," je bil Mathov odgovor. In je res tako. Saj še pesem poje o Slovincu: "Jaz sem gore sin, bivam v hribovih..."

Potem sva se oglasila pri Snoyu, ki je v času najine odsotnosti napisal več pism. Povedal je, da je bil prejšnji teden na sedmih sejah. "Križ boji, meni sta včasih pa še dve premeni na mesec", sem dejal. Sploh pa je znano čitateljem Prosvete, še bolj pa bridgeportskim Slovincem, da je on res volilna oseba pri društvenem, političnem in kulturnem delu. Njemu se mora brez obotavljenja priznati veliko zaslug za napredek v Bridgeportu in okoliških naselbinah. Le žal, kar delavčeva pot ni lahka, tem manj še, kjer se bolezen prikrade v družino, kot je to slučaj pri njem, ko je njegova mlada hčerka, ljubeča po življenju, je dolgo boja. Upati in želeli je, da ozdravi, saj je še mlada.

V teh krajih (okolici Bridgeporta) delajo v tovarnah in v majhnih, ki pa so že zelo izčrpane. In tako se nekateri vozniki uro ali dalj na delo. Ponekod se tudi vidijo takozvane odprte jame, kjer s stroji odkrijejo vrh-njo plast zemlje, da pridejo do premoga, ki ga potem nakladajo s parnimi lopatami in nekaj možni na vagon, kakor železnorudo v Minnesoti. Plače brez male izjeme le toliko, da se premogar le s težavo preživlja. Navadno pa imajo Slovinci tudi nekaj zemlje ali vrta, kjer predelajo nekaj živeža in si tako zmanjšajo stroške. Otroci premogarjev sedaj navadno hitro zapuste starše in gredo v mesta, kjer imajo več prilike za bolj življenje kot ga imajo njih roditelji. In kdo bi jim zameril!

Proti večeru je začelo treskati in liti kot iz škafa, toda kljub temu sva počasi dospela v Maynard. Drugi dan pa spet proti Akronu in zvečer na delo.

Kot sem že prej omenil, da le-tos nismo imeli prilike biti na ohijskem dnevu SNPJ. Zato pa pripravimo, da gremo na tri-dnevno slavnost SNPJ v Cleveland 5., 6. in 7. septembra, da jo popravimo, kolikor smo zamudili. Vreme ali dež nas ne bo oviral v Slovenskem narodnem domu in program bo gotovo bogat. Tudi naš narodni sin, (Dalo se 2. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 25. avgusta 1922)

Domači vesti. V Granite Cityju, Ill., je umrl 18-letni John Mineov, član SNPJ.

Delavske vesti. Stavka rudarjev je formalno končana; rudarji so izvojevali 47% meznega povečanja in 40.000 se jih je vrnilo na delo.

Inozemstvo. Francija zahteva, da Nemčija izroči gozdove in premost antanti v nadomestilo za vojno odškodnino.

Sovjetska Rusija. Z Dunaja poročajo, da tudi Francija stike s sovjeti.

Igričke otrok zamorskih delavcev v Charlestonu, S. C.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

JUGOSLOVANSKA ZMAGA NAD ČETAMI OSIŠČA

Unik sovražnikove vojske po 4. dnevi bitke v severni Bosni. Bern, Švica, 6. avg. (Telefon-ko poročilo NYT).—Štiridnevna bitka v severovzhodni Bosni se je zaključila z umikom italijanskih čet iz nekaterih strateško važnih postojank. Današnje uradno poročilo generala Draže Mihajlovića javlja, da odloži njegovih gerilskih čet močnejše zveze osišk na vzhodni strani drinske gorske skupine, kjer se nadaljuje ofenzivne operacije.

Mihajlovićevo poročilo trdi, da so čete osišk v ustaš-edinici, ki so se udeležile teh bojov, izgubile v štiridnevni bitki 1400 mrtvih in 600 ranjenih. Četniki so odpravili preko 1000 sovražnikov. Poročilo namena ne navaja mesta, kjer je vršila ta bitka.

Osiški krogi poročajo, da so četi italijanski oddelki prispe- v Trst na svojem potu v "okra- kjer operirajo četniki". Te skupine so se premikale po ozemlju, ki ga priznava, da se je ta bitka vršila in tudi, da se je končala.

Tudi radio Sofia priznava, da v nekaterih sektorjih v Bosni in centralne Bosne divji, radi katerih je bilo potreb- odposlati ojačenja, da uve- mir in red. Ta radiopostaja roča tudi, da je bilo mnogo ustrelnih in da so oblasti v teh krajih najstrožje stopke.

Italijani so včeraj priznali, da njihove čete kljub dobri o- ni s topovi in letali niso o- v svojih bojih proti upor- Jugoslovanom in da bo tre- v prihodnje voditi borbo pro- etnikom na četniški način.

Malo je poročil o tem, kakšne so te nove jedinice. Znano je, da bodo organizirane v smi- policijske sile in kar najbolj- emljene za informacijo in za- . To pomeni najbrže, da bo nova policija urejena podob- kakor Gestapo.

Mogoče je, da so te vesti v- z poročili, ki javljajo, da- del Paveličeve policije izve- v Italiji. Trde, da je več- in vstašev dospelo v Rim, da- do vežbani v karabinjerskih- spinah.

V ...

Četniki razpršili bolgarske

edinice

London, 4. avgusta (UP). — Po- steh, ki so prišle danes v Lon- , je zadala armada generala Mihajlovića v bojih v Bosanski- najini občutne izgube Nem- , ustašem, posebno pa bol- ,skim četam, ki so bile pogn- v beg.

Boji se nadaljujejo. Po zavze- mest Prozor in Gornji Var- prodirajo zdaj četniki v se- smeri po dolini reke Vrbas- železniški progi Jajce- , 160 milj zapadno od- ,grada. Po poročilu četniške- poveljstva so jugoslovanske- padalne čete ubile 100 ustašev- porušile železniško postajo- ki drugi oddelki je pretrgal- žemico med Jajcem in Dol- m Vakufom in baje tudi pro- Travnik-Dolnji Vakuf.

V ...

Jugoslovanski četniški oddelki- nadaljujejo svoje ofenzivo- London, 5. avgusta (UP). — Po- tajnih vesteh so oddelki ju- slovanske četniške in prosto- ljske armade po zavzetju Pro- in Gornjega Vakufa, 50 milj- padno od Sarajeva, nadaljeva- svoje ofenzivno operacijo v- vrnih predelih doline Vrbas- v blizini mest Jaje in Travn- in napredovali že 40 do 50- v severozapadni smeri od- Gornjega Vakufa.

Vrhovno poveljstvo četnikov- roča tudi o uspehi četniških- v oblasti Ljubljane.

V ...

Hud pritisk v Sloveniji- London, 5. avgusta (Radiopro- sluska služba). — Govornik lon- skakega radia je opozoril svo- slusatelje na hud pritisk s- strani Nemcev na vse moške de- , posebno pa v Sloveniji, na-

lili na lico mesta in njihove hi- še porušili. V neki drugi vasi so postrelili 12 moških in upepelili 12 hiš.

V znak maščevanja za umor treh laških častnikov v Bistrici, so Italijani postrelili 80 moških, popolnoma razrušili šest vasi in odvedli v deportacijo vse ostalo prebivalstvo.

V ...

Balkanski problemi za sile osišk- "Great Britain and East" pri- naša članek, v katerem čitamo med drugim:

Nemci niso pozabili, da so v pretekli vojni zavezniki prebili fronto na Balkanu in izločili Bol- garske kot sobojevnika central- nih sil. Videti je, da se Nemci- tudi zdaj boje nepriznanih u- darcev na jugovzhodu evropske celine.

Te skrbi so seveda v zvezi s položajem v Jugoslaviji. To do- kazujejo poročila, da Nemci gra- de utrdbne na nemško-hrvaški meji. Jugoslavija pa ni edini u- darni faktor na Balkanu. Tudi na Grškem so gerilci, v Bolgariji- se dnevno množe sabotaže, a ru- munski narod je v popolnem ne- soglasju s svojimi izdajniškimi- voditelji. Prvi resni poraz Nem- diže bo našel na jugovzhodu E- vropske kar največji odmev.

Pismo iz Londona

(izvirno poročilo Prosveti)

29. julija 1942.

"Atlantic Charter" je delo, zasluži iz korenin štirih člove- škosti svobod. Kakor že bo v bo- doče močno, da kljubuje vihar- jem—upati moramo, da bo ime- lo več odporne sile, kakor "samo- odločba narodov" in Wilsonovih 14 točk. Iz debela so pognale ve- je. Vsa v eno stran so pognale mladike, tja v ono smer, kjer se- človeštvo ubija z zemljo, da iz- nje izvleče kruha za lačne.

"Brez pridržka pozdravljamo v vojni demokratsko vodstvo Churchill in predsednika Roose- velta, ki ga je zdaj še močno po- jačala anglo-sovjetska pogod- ba. Pristajamo na občni namen Atlantic Charterja. Ali zdi se- nam potrebno, da ga razvijemo z ozirom na svoje lastne evro- pske razmere. Ko delamo na tem, verujemo, da vršimo konstruk- tivno nalogo v prid svojim lju- dem."

Konstruktivno, pozitivno delo- kmetijski program, podpisan 9. julija v Londonu. Skovali so ga zastopniki kmetijskih ljudstev sed- mih evropskih narodov: Bolgari- je, Češkoslovaške, Grčije, Ma- džarske, Poljske, Rumunije in Jugoslavije. Podpisani zastopni- ki pravijo, da hočejo opomniti s- tem programom svoje rojake do- ma, da so v njem nadalje raz- vili že stare in priznane ideale, da tako nudijo konstruktivno al- ternativo namesto "novega re- da", ki divja danes po Evropi.

Enotni program kmetijskih lju- dstev, sedmih držav srednje in južnovzhodne Evrope. To je za- četek sodelovanja, skupne politi- ke enega dela celine, teritorija, ki v glavnem kriči po istih, ta- kojšnjih, osnovnih uredbah. Kas- neje mora ista kmetijska politi- ka zavzeti vso Evropo, končno ves svet. Začetek je tukaj, prvi temelji so tukaj, "subject, no- doubt, to specific reservation by each country on certain points", naj o detajlih ljudje sami odlo- čajo, ko pride čas za to. Glavni

Dalje nam govore poglavja o kmetijskih kooperacijah, zdru- gah po slovensko. O kreditu in kmetijskem zavarovanju. O uravnoteženem kmetijstvu, o stalnih, določenih cenah za kme- tijske produkte. Dolgo je po- glavje o neobhodno potrebnem izboljšanju kmetijstva: izsušenje zemlje, irigacija, gnojenje, iz- boljšanje orodja. Izboljšanje kmetijskega doma, elektrifikaci- ja dežele, izobrazba kmetov. Končno: prometna sredstva in kombinacija kmetijskega življenja z industrializacijo. Spet morate misliti nazaj. Pozabite na svoje ameriške domove. Na elektriko, ki vam pomaga pri vsakem delu. Na plin, ki vam pomaga veliko- krat. Na avtomobile, avtobuse, traktorje, umetno gnojenje itd., itd.

Še veste, kako je v slovenski kmetijski hiši? Kakor je bilo pred 50 leti, ponekod, kakor je bilo pred sto leti. V hiši kmetka peč, ki greje pozimi in poleti, ko go- spodinja peče kruh ali kuha vsakdanje kosilo. Ponekod ni niti štedilnika v kuhinji, niti šte- dilnika, v katerem moraš kuriti z drvmi. Pozabite na plinske in električne štedilnike, pozabite na ledene šrambe. Če hočete vode, so škafi v kuhinji ali na hodni- ku zunaj s korcem, da zajameš kapnico ali studenčnico, kar že- je. V narodnih pesmih pojejo o dekletih, ki nosijo vodo na gla- vah iz studenca. O daleč se zdi- lepo, ali je težko delo. Poleti je vroče, pozimi so steze poledene- le in drsi. In ko pride večer v hišo, značajo priključiti petrolej- ke, soba je zakajena in zasmra- jena od svetilke. Če moraš v hlev ali v klet s svedo, ki ti jo veter na dvorišču upihne, da se- še bolj jeziš, da imaš še več dela. Slovenske gospodinjice ne poznajo besede: "labor saving". To je ironija zanje. Prometna sred- stva! Nova ironija. Pojdite iz Novega mesta zgodaj jutraj po- cest proti Mačkovecu—po zad- njih vesteh je bil Mačkovec po- žigan, ubogi, mali Mačkovec! Pa boste srečevali kmete na vo- zičkih s konjaki vprego. Kmete- peš. Da, kmetice s košarami v rokah, z jerbasi na glavah. Jaj- ca, maslo, mleko, sir nosijo na- trg v mesto. Zaprišane, trudne- že na vse zgodaj. Na mestnem- trgu sejejo na tla za svojimi jer- basi in čakajo, da meščanke ku- pijo njihovo robo. Danes je trž- ni dan boljši, preje se vrnejo do- mov—deset, petnaest kilometrov daleč nazaj. Jutri je slabše, če- kati morajo, da prodajo za malo denarja. Ej, kdo bi ne postal trd, zagrižen proti meščanom! Kdo bi ne videl v njih pijavk, ki se redijo na njihovih žuljih. Kmet in meščan sta si sovražni- ka. Med zadnjo vojno so bili kmetje srečni, ko so lahko po- valjali meščane, ki so prihajali na deželo prosjačiti za malo hrane. Do česa vsega ne prideva revš- čina ljudi ...

Kmetijski program ima načrt za boljše življenje naših kme- tov. Ko postane to dejstvo, ne bo- treba govoriti o sodelovanju in dobrih odnosih med kmeti in drugim prebivalstvom dežele. Na koncu program poudarja svoj mednarodni značaj. Med prvimi doktrinami nacijev je bila ideja, da mora biti država "selfsuffi- cient and selfsupporting". Ne- odvisna od ostalega sveta. Umet- no je to mogoče doseči, s pomoč- jo visoko razvite industrije. S pomočjo umetnega pridobivanja kavekva in petroleja. Ko so na- cijji napravili svojo deželo neod- visno od drugega sveta, so za- čeli vojno. Zda so si osvojili celo celino, zdaj je lažje z njho- vim gospodarstvom. Zda oni- držijo v svojih rokah industrije: ključ napredka, uspeha. Drugi- njihovi podložniki jih morajo za- lagati s poljedelskimi pridelki. Zato hočejo, da postane Franci- ja samo poljedelska dežela, Bal- kan samo poljedelska delavnica. S tem vzamejo možnost razvoja in moči iz rok svojih zasedenih- dežel.

Tako ne more dalje. Kmetij- ski program pravi: "Mi pozdrav- ljamo industrijski razvoj kot glavno sredstvo za vstajenje ži- vljenjskih pogojev vseh ljudstev. In mi verujemo, da mora biti borba za višji življenjski stan- dard zakoreninjena v sodelova- nju vseh konstruktivnih sil člo- veške družbe."

Naši kraji morajo dobiti več industrije in kmetijski program- se strinja s tem. Ne samo Nem-

Z Gorenjskega pregnani Slovenci

(Nadaljevanje in konec.)

Pregled ispancev

Z Josenici:

Aljaž, delavec z ženo in 4 o- troci (1, 4); Avguštin, trgovski pomočnik; Avšenek Janko, tov. delavec in posestnik (1, 1). Balch Franc, posestnik (1, 2); Bokal Ana, posestnica (z enim otrokom); Brankovič, oskrbnik plan. koč na Rožici z ženo; Bo- žič Jože st., tov. delovodja (1, 1); Božič Alojzij tov. delovodja (1, 2); Bogataj Anton, delavec (1, 1); Bavček Viktor, žel. urad- nik (1, 1); Buh Anton, tov. urad- nik (1, 2); Balon Jože, po- sestnik in trgovec (1, 2); Beltram Franc, šol. nadzornik z ženo; Bertencelj Ela, otr. vrtnarica z materjo; Bertencelj Janez, tov. del. z ženo.

Cerar Drago, tehnični uradnik

KID (1, 1).

Čuden Anton, upokojenec (1, in vnuk); Černe Janez, trgovec z očetom in 2 otroki; Černut Mi- lica, učiteljica.

Ferjan Ivana, otr. vrtnarica; Ferjan Fanica, uradnica z otro- kom.

Ing. Gostiša Danilo, tehn. uradnik KID (1,1); Gorup Anton, žel. uradnik z ženo; Gorup Stane, uradnik; Gorup Albert, tov. delavec; Gaser Silvester, tov. uradnik; Gospodarič Jakob, ravn. meš. šole (1, 2); Govekar Leo- pold, kaplan; Globočnik Franc, tov. delavec.

Humer Lovro, tov. uradnik (1, 1).

Janhuba Stanko; Jarc Mirko (1).

Krasna Franc, župnik pri sv. Križu; Korosec Vida, tov. urad- nica; Kovačič Mihael, trgovec (1,2); Kristan Cvetko, trg. poslo- vodja (1,1); Klavara Franc, učitel- j meš. šole (1, 1); Kogovšek Jernej, tov. delavec (1,1); Kavčič Jože, obč. nameščenec (1, 2); Ko- renc Anton, s taščo, ženo in 2 otrokoma; Kovčič, tov. delavec (1, 1); Krafec Polde, tov. delavec; Kodrič Maks, čevljarški mojster z ženo.

Levstik Alojzij, tov. delavec; Lavšegar Rado, tov. delavec, z materjo, ženo in 2 otr.

Markizeti Marija, učiteljica; Marketi Rudolf, tov. delavec, z ženo; Mrak, poštni uradnik; Mo- rič Franc, pos. in trg., z ženo, o- trokom in materjo; Mikolavčič Anton, trafikant (1,3).

Ocepek Karl, gostilničar na Hručici, (1, 2); Dr. Obersnel Maks, prokurist pri KID z ženo; Ogrin Rudolf, tov. delavec (1, 1).

Pagliaruzzi Istok, tov. uradnik z ženo; Poljšak Marija, poser. in delavka z 2 otrokoma; Pikon Miha, tov. delavec (1, 3); Potrto Ivan, obč. uradnik (1, 2); Potoč- nik Oto, tov. delavec (1, 2); Pa- vlič, carinski upravnik (družino ima v Zagrebu); Perko, učiteljica meš. šole; Plajh Avgust, tov. delavec, z ženo; Pohar Ivan, tov. uradnik (1, 2); Peternejl Marija, uč. meščanske šole; Pristov Mi- roslav, uradnik (družino ima v Srbiji).

Rožič Leopold, tov. uradnik; Ravnekar Avgust, tov. delavec in posestnik (1, 2); Ravnik Jože, delavec; Pogorelec Jože, kaplan.

Sever Melanija, uč. meš. šole; Stegu Milan, tehn. uradnik (1, 1); Savinšek Stanko, dentist (1, 1); Smole Oton, tov. uradnik; Dr. Stanovnik Aleš, odvetnik (družino ima v Ljubljani).

Širok Anton, delavec; Štebin Mirko, tov. uradnik (1, 1); Dr. Špicar Miran, uradnik KID (1, 3); Dr. Štemphar Ivo, odvetnik (1, 1).

Tufekčič Adolf, tov. uradnik (1, 2).

Uličar Janko, tov. uradnik.

Čija, ne samo velike države naj bi imele v rokah ključ do mo- dernega blagostanja. Balkan mora dobiti svojo industrializa- cijo. Rok v roki s tem načrtom pa mora biti izveden kmetij- ski program. Mednarodni kmetijski načrt. Ker samo večji teritoriji morejo dobiti izko- ristit vse raznolikosti narave, ki jih ne smemo zanemarjati ni- ti v industriji niti v kmetijstvu. Tako se načrtno gospodarstvo začneja pri manjših evropskih deželskih skupinah, dokler se ne razširi po vsej celini in od tam po vsem svetu.

Dolenjka.

Varl, tov. delovodja, z ženo; Vovk Pero, tov. delovodja; Vaga- ja Marija, učiteljica z otrokom; Vole Jože, car. posr. uradnik (1, 3); Vister Viktor, tov. delavec (1, 3). Župan Ivan, vlakovodja (1, 3); Zgaga Franc, tov. uradnik; Zmi- tek Ferdinand, žel. uradnik, (1, 1); Arčon Srečko, z ženo; Anto- nič Anton, (1, 1); Inž. Petrovič Srečko, tehn. uradnik (1, 1); Inž. Černivec Sergej, tehn. uradnik z ženo.

Skupaj 231 oseb.

Is Rateče Blаницa:

Župnik Cuderman in njegova kuharica.

Is Kranjske gore:

Dr. Bregar Stanko, sodni pred- stojnik; Čuk Karl, župnik; To- man, kaplan; Kavčič, postajni načelnik (1, 2); Kavčičeva mati a- li tašča; župnikova sestrnica Jo- hanea in dekla; Knap Anton, šol- ski upr. (1, 1); Knap ml. (1, 1); Petrovič, žagar (1, 1).

Razen teh sta bila v policijskih zaporih v Celovcu upok. ka- petan Ferjančič Avgust in rez. let. kapetan Lavtžar Jože, drja Penka pa so odpeljali Italijani.

Is Dovja in Molstrane:

Bajič Regina, žena granicarja (3); Pehernel Aleksander.

Is Gorja:

Pečar Ivan (1, 2); Pavlič Fran- celavec, z materjo ali taščo, ženo in otroci; Gorup Terezija, brušak; Laharnar Ivan, šolski upravitelj (1, 6); Podobnik Anton, tov. delavec z ženo; Petrič Ga- brielj, župnik in kuharica; Moč- nik Jože, kaplan; Praprotnik, tov. delavec, Bl. Dobrava; Razin- ger Valentin, šolski upravitelj; Gorje (1, 3); Polak Viktor, de- lavec; Udovič Ana, Podhom; Do- dič Janez, učitelj; Slivnik Jakob, posestnik, Gorje; Stitar Peter, trgovec, Gorje L. (1); Ing. Mis- velt, obratovodja "Fortuna" z ženo.

Skupaj 38 oseb.

Is Bohinjske srednje vasi:

Bulovec Marija, učiteljica; Golf Anton, župnik; Dodic An- ton, župnik, Koprivnik; Jazbar Stefanija, učiteljica, Stara fuži- na; Makle Ana; Župan Valen- tin in Božena, učiteljca, z 1 otro- kom.

Skupaj osem oseb.

Is Boh. Bistrice:

Grbec, žel. uradnik (1, 2); Ha- bič Anton z ženo in 1 otrokom; Levec, učiteljica; Majcen, učite- ljica; šolski upr. Nomenj, (1, 2); še en žel. uradnik; Inž. Simon- čič, ban, uradnik (1, 1).

Skupaj 17 oseb.

Is Bleda:

Černe Anton, avijatičar; Repe Slavko, trgovec (1, 2); Pangere Mihael, trgovec, (1, 6); Zabret Franc, župnik; Soukal Franc, ka- plan; Valušnik Pavel, upok. že- lezničar z ženo; Korosec Silva; Pernus Leopold, gostilničar (1, 3); Svetina Avgust, kinooperator (1, 2); Skumavc Anton, obrato- vodja (1, 2); Gradnik, upok. šol- ski nadzornik (1, 1); Vrhunc Jo- že in njegov brat; poštni upravi- tel na Bledu (1, 1).

Is Ribnega:

Kramer, župnik.

Is Lesce:

Cunja, podravnatelj "Verige" z materjo ali taščo, ženo in 2 otrokoma; Kompare, obč. tajnik (1, 1); Knez, šolski upr. (1, 1); Rutar, učitelj (1, 2).

Skupaj 15 oseb.

Is Begunji:

Mežek Franc, gostilničar (1, 2); Starič, tov. delavec (1).

Skupaj 6 oseb.

Poleg tega so odpeljali na Ko- roško v policijske zapore Grčar- ja Matevža in Grčarja Avgusta, oba iz Doslave, ter Perkovića Franca z Breznice.

Is Kamne gorice:

Zagar Ivan, šolski upravitelj (1, 2); Kukan Franc, posestnik, Sp. Lipnica (1, 2).

Skupaj osem oseb.

Is Kropel:

Smitek, učitelj.

Is Radovljice:

Dr. Močnik, sodni predstojnik, z ženo; Horvat Ludvik, pletnar, s taščo (1, 5); Kunstelj Jože, ka- plan; Fatur Jakob, dekan z ne- čakino; Resman Franc, župan (1, 2); Pavlošič Marija, uč. in Regina, upok. davčna uradnica; Župane Apolonija, uč.; Novak Janko, tovarnar (1, 2); Striša Marijan, orož. podporočnik; Pa-

vlin Franc, uč.; Puntar Viljem, uč.; Kobentar Anton, uč. (1, 1); Perc Franc, pek (1, 1); Zidar Miljutin, poštni ur. (1, 1); Pav- šek Anton; poštni upravniki (1, 3); Hanzlovsky; uslužbenec na glavarstvu; Jeglič Amalija, Leo- poldina in Albina; Skrt Anton, upok. železničar (1, 3); Domnik Ivan, upok. orožnik (1, 1); Dr. Vrečar Ivan, okrajni glavar (1, 2); Kozamernik, finančni straž- nik (1, 3); Trojer Srečko, fi- nančni stražnik (1, 2); Kočevar Alojzij; Remč Franc, lesni in- dustrijalec (1, 3); dva Remčeva hlapca; Ažman Jože, pos. sin; Dežman Marija, posestnica-dova s 5 otroci; Grlic Franc, (1, 1); Pogačarjevi iz Predtrga; Ros Edvard, davčni sluga (1, 5); O- tovič Marko, pismonoša, (1, 1); Miklavčič Marijan, tov. uradnik; Dr. Triler Mirko, odvetnik (1, 1); Hrovatin Mirko, z ženo; Jese Pavel, davčni uradnik; Soba Jo- že, vojaški referent, z ženo.

Skupaj 107 oseb.

Kolikor se je dalo pri teh ne- ugodnih razmerah ugotoviti, so iz radovoljskega okraja odselili okoli 650 (tu je navedenih je 605) oseb.

Ko so prvi Slo-enci bili pre- gnani, se nihče od domačih nemških oblastnikov ni zanje potegnil. Šele pri poznejših seljenjih so šli na Bled k civilni upravi in k uradu za ureditev nemstva posredovat šefi raznih uradov — šef Gestapa von der Tann in tudi pol. komisar dr. Dovjak. Dosegli so, da se je 15 družin vrnilo v Radovljico (in to začetkom julija 1941).

Prvi transport odseljenecv je zapustil St. Vid 6. julija. Te od- seljence so po večini naselili v okolici Valjeva in v Valjevu sa- mem.

Vaied tako številnih nasilnih preseljevanj je bilo slov. prebi- valstvo močno razburjeno. — Slovenski list, Buenos Aires, Argentina.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

župan Ljubljane, marče Cleve- landa, Frank Lausche, nam bo kaj povedal poleg drugih go- vornikov. Torej na svidenje v Clevelandu.

Joseph Irman. 535.

Veselica za jugoslovanski in ruski relief

Detroit.—Gospodinski klub Slovenskega delavskega doma priredi veselico 6. septembra v pomoč Jugoslaviji in Rusiji. Ves dobiček tega dneva bo šel za re- lief. Z nami bodo sodelovali tu- di direktorji, ki so nam dali Dom brezplačno v ta namen.

Torej uljudno vabimo vas vse od blizu in daleč, da nam poma- gate in se udeležite te zabave. Zenski klub bo skrbel za po- strežbo, da bo dosti jedi, med te- mi tudi kakšna potica in štrudel. Servirale bomo ves dan. Torej, žene, pripeljte svoje može ta dan v SDD, ker gre za nekaj po- trebnega: za olajšanje tega stra- nega trpljenja, ki se danes godi v starem kraju in v Rusiji. In s skupnim delom je dosti več uspeha. Tega se moramo vsi za- vedati.

Našemu domovnemu odboru se moramo lepo zahvaliti, ker so bili takoj pripravljeni dati dvo- rano brezplačno in tudi so nam obljubili vestransko pomoč. Ko- silo in večerja se bo servirala tudi na Labor day. Če pride kdo zunanjih v Detroit omenjene dneve, je vabljen, da nas poseti v Delavskem domu, ker postrež- bo bo kolikor mogoče dobra. Igrala bo tudi dobra muzika za ples.

Članice našega ženskega kluba smo imele izlet v Babilo. Ime- le smo prav lepo udeležbo s strani žensk. Pri tem se vidi, da se članice zanimajo za naš klub. Tudi na zadnji seji so bile vse pripravljene prijeti za delo 6. septembra in za naprej v korist kluba in Doma. Želim, da bi klub tako napredoval tudi v bo- doče. Članice, naredimo še kaj boljšega. Na zadnji seji je bilo sklenjeno, naj tajnica ne pošila dopisnic drugade kot za izredne seje. Zapišite si, da so naše seje vsak drugi petek zvečer v mesecu in se tudi vse udeležite. Tudi nove članice pristopajo na vsaki seji. Torej na svidenje na naši reliefni zabavi 6. septembra. Apolonija Kralj, tajnica.

Ruska mati s svojimi otroci pred uničeno hišo.

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

V LETIH NERODNIH

(Nadaljevanje.)

Za zadnjo točko je bil najprimernejši: Kastor je mrtov. Stegnil je vse štiri od sebe in se ni gnil, naj sta počenjala z njim Filaks in Pilaks, kar sta že hotela.

Vse naše življenje je teklo po navadi, samo čvrsta in jaka sobarica Lina je postala nenadoma bleda in molčeča, prišla nekoč na tihem v mojo sobo in se razjokala.

"Celestin, Celestin!" je izgovarjala med ihtenjem in jaz, ki me je takrat ženski jok čudovito ganil, sem poln sočustvovanja spraševal. "Povejte, Lina, prosim vas, kaj je s Celestinom, kateri Celestin je to?"

"Naš strežaj!" je ihtela naprej in zakrivala obraz. "Naš strežaj Celestin!"

"Kaj je z njim?" sem se čudil ves usmiljen. "Zapeljal me je!" je kričala Lina.

Pomisliam sem, kaj bi bilo najbolj storiti in odločil sem se za to, naj jo poroči. Vse skupaj se mi je zdela globoka tragedija življenja in vsled nje sem se tresel kakor ranjenec.

"Vzame naj vas, če je tako!" sem rekel. A ona je pojasnjevala: "Saj hita ni! S čim bova pa živela? On nič, jaz nič!"

Nisem vedel, kako bi ji pomagal drugače, pa sem segel med tri prihranjene bankovce po dvanajset mark in ji enega od njih ponudil. Vzela ga je nekako mimogrede in še tožila in tožila, da si ne upa s svojo izjavo pred grofco.

Kmalu po tem dogodku nas je zapustila. Njena naslednica je bila stara, nekoliko grbava in jezikava ženščina. Takoj prvi dan me je izpraševala: "Odkod pa je gospod, če smem vedeti?"

Ko sem ji vse razložil, se je zelo čudila in dejala: "Glejte si, glejte si, kakšni ljudje vse živijo po svetu! Za te še nisem vedela, še nikoli nisem slišala o njih!"

Teklo je poletje in preselili smo se v letovišče v T. Tam je bilo vse polno najrazličnejših novosti, krasni parki, krasni gozdi z brezkonnimi izprehajališči in sto in sto mladih letoviščark, ki so se kosale v lepoti in bujnosti. Jaz nisem niti kokerital. Živel sem sam zase, želel bližino svoje oboževanke, gospe grofice, in če te ni bilo, sem mislil nanjo živo in vroče in gledal njene fotografije, ki sem jih nosil vedno pri sebi. Na eno od teh sem napisal nekoč v žalostni uri obupa pesem, ki se je še samo deloma spominjam.

Glasi se:

... in jaz ne bom nikoli poljubil
tvojih oči,
tvojih lic ne bom pobožal
vse svoje dni.

Daleč od tebe bom živel,
tam, kjer je tema in noč,
in vso temo in noč bom mislil
na tebe in dan tvoji vroči!

III.

V letovišču nas je posetil grofov brat, gospod Sigismund. Brat je bil debel, gospod Sigismund suh in dolg, brat flegmatik, gospod Sigismund živahen in sploh dosti temperamenten. Med eno in drugo naturo ni bilo spoznati prav nobenega krvnega sorodstva. Samo rada sta se imela, kakor bi bila eno.

Takrat smo se mnogo vozili po jezeru. Grof, moj učenec, gospod Sigismund in jaz v enem čolnu, ženske v drugem, večjem in počasnejšem. Poizkusili smo tudi z jadri in pri taki priliki je nastal nekoč prejak veter in čoln z ženskami se je prevrnil. Jaz sem vrget takoj suknjič in vestjo od sebe, strgal letno obuvale

z nog in plaval za gospo grofco. Nihče ni kričal razen guvernanke. Vse skupaj se je zgodilo blizu brega in kmalu smo bili vsi zunaj. Gospa grofica je plavala kakor ščuka, držala v eni roki nad vodo svojo hčerko in bila naenkrat z njo na kopnem. Tam se je smejala: "Ste hoteli reševati, ali ne?" me je vprašala. "Hvala vam!"

Zlezel sem na kopno in nisem mogel odvrniti pogleda od grofice. Tenka mokra obleka se je tesno prijala in polne forme njenega života so stopile odločno na dan. Rdeč sem bil in ves v zadregi. Pozabil sem bil že na slučaj in samo vroče nagnjenje do gospe me je preplavljalo.

Guvernantu so pripeljali v čolnu na breg. Rekli so, da bi se bila skoro utopila. Položili so jo na travo, gospod Sigismund je pokleknil k njej, ji razpel bluzo in jo pričel z robcem drgniti po golih prsih. Njene grudi so bile prej nekako rumene kakor lojena sveča, zdaj pa so postajale bolj in bolj rdeče in zaripljene. Oči je imela zaprte in odprla jih je prvič šele takrat, ko so jo posadili v voz.

Polno ljudi se je bilo nabralo in skozi gnečo smo se odpeljali v zaprtih kočijah. Jaz, grofica, sin in hčerka v prvi, ostali v drugi. Sin, moj učenec, je pravil, kako hrabro je plaval, hčerka je strmelala še vsa v strahu predse in se stiskala k modri materi, jaz sem bil v zadregi pri vsakem pogledu na grofco. Zdelo se mi je, da so moje misli in moja ljubezen zapisane na mojem čelu in v očeh. Gospa grofica jih lahko vidi.

V hotelu so legle ženske v posteljo, moški pa smo čuli kakor ponavadi. Preoblekli smo se in se sešli v kladnici. Gospod Sigismund je bil vpeljal tarok, igrali smo ga večer za večerom in tudi takrat. Jaz sem imel tisti večer srečo. Priigral sem bil že gotovo pet mark. Gospod Sigismund mi je prorokoval: "Stavim, da ne boste nikoli dobili take ženske, ki bi jo res imeli radi."

"Kolikokrat ste že dobili?" je hotel vedeti moj učenec.

"Štirikrat!" sem mu pojasnil in grof je dodal: "Zapovrstjo! Jaz pa izgubim, naj dobim še take karte!"

Jaz sem delil in gospod Sigismund je napovedal igro.

"No, dobro, no, dobro!" smo rekli in igrali.

Igranje je šlo dobro izpod rok, a v zadnjem hipu je izpodeltelo.

"To je izključeno, izključeno!" je klical gospod Sigismund.

"Zgubil si!" se je smejal grof. "Noben vrag ti ne pomaga. Plačaj nam!"

"Ne, ne!" je trdil njegov brat. "To je krivo!"

"Saj smo vsi prav igrali!" sem se smejal jaz, a moj učenec je naenkrat zaklical: "Pagat ni padel!"

"Stejmo!" je ukazal gospod Sigismund in grof je takoj razvrstil karte po mizi. Pagat je resnično manjkal.

"Vrag si ga vedi, kam bi se naj zamešal!" sem vzkliznil jaz, ki sem za zadnjo igro delil karte. Stvar se mi je zdela samemu čudna in še zdaj si ne vem raztolmačiti, kaj je bilo s tistim pagatom. Ali je bil odletel kam stran, da ga ni nihče videl, ali se je bil zamešal kam v prti tako nesrečno, da ga nismo našli?

Gospod grof je postal naenkrat izvrstne volje, vstal in rekel: "Jaz ga imam!"

Prišel je odlagati vse, kar je imel v svojih žepih, po mizi, smejal se je in nazadnje vse žepe obrnil, da so viseli prazni iz obleke.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini o
Cerkniškem jezeru

Dr. Hinko Dolenc

(Nadaljevanje.)

Anže je prepeljal po jezeru kneze in grofe, poznal je tudi dosti ljubljanskih gospodov in vedel tudi dosti povedati o gospodih iz Bistre ter njihovih pravcih na jezeru in je poudarjal spretnost teh gospodov kot strelcev. Ni bil nagel v sodbi kakor Miha, ki je videl povsod na tisoče rac in rib na cente; toda kadar je Anže rekel: "Letos bo mladih rac", ali pa: "Danes je pravi dan", takrat pa le v čoln pa po jezeru z njim!

Kadar je bilo treba več vozikov, je Anže med dogovorom stal navadno bolj zadaj, malo se glasil, ali takrat pa že opazoval ljudi in orožje, in kadar je bilo besed zadosti, vselej je on določil, kod in kako se bo vozilo.

Čoln je bil v njegovih rokah pero. Nihče ni znal tako tiho voziti kakor on. Rekel je sam, da kadar je vreme pravo in strelec zato, njega veseli voziti kakor fanta plesati.

Zgodilo se je pa tudi, da sem Anžetu izročil človeka, ki ga je čez uro pripeljal nazaj, dasi-

ravno je bilo dosti rac in sapa prava; ali kdor ni znal streljati, temu je Anže tako ali enako povedal: "Gospod, pojva, vrni va se, midva nisva za to!"

Lov na čolnih se začelja okoli sv. Jakoba, kadar začne mlade race letati. Prvi pogoj za ta lov je sapa. Ako te ni, race zletijo po gosti trsici, ali se pa plavaje pred šumom, ki ga napravljajo čolni umičejo.

Kadar je pa sapa, dela ta po trsici toliko šuma, da se race še le vzdignejo, ko je čoln že toliko blizu, da jih doseže ves strel. Raca je trda žival in treba ju je do smrti pobiti, kajti, ako pade le količkaj živa na vodo, se potakne ali pa odplava po trsici in ni je več.

Ako jih lovec dobi dve tretjini, kar jih pobije, je sreča vselej ugodna. Meni se je zgodilo, da sem jih od dva in trideset pobitih prinesel same trinajst domov.

Ravno tisti dan se je nama z bratom čudno dogodilo. Vozila sva se okrog Zirovniščičice; voda je bila visoka in dostikrat čez travo. Za šopom trsice in trave zapaziva race in Anže me je zavozil skoraj prav do njih. Zletijo, ustrelim in na vsak strel je po ena padla, prva kakor čunja, komaj kakih dvanajset korakov od čolna, druga pa precej

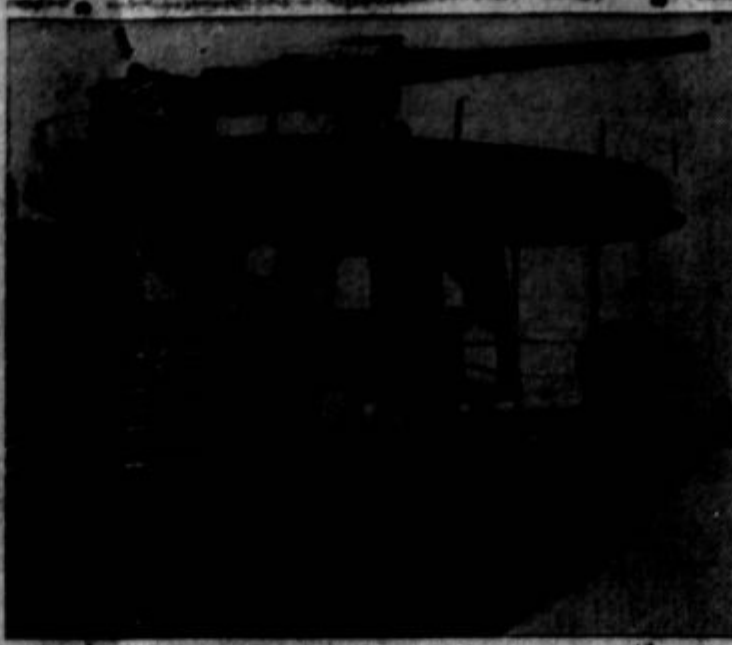
dalje, ker je bila huda sapa in ni dala hitro pomeriti. Anže je pognal čoln do druge in res sva jo pobrala, česar se nisva nadejala. Za prvo nama še mar ni bilo, da bi je ne našla in vendar

Quebec's Largest Farm Family Aids War Effort

Shown posing for the photographer is Quebec's largest farm family. The Canadian family, which comprises twenty-two including Papa and Mama Marquis, gathered together for the picture when four of their soldier sons returned home on furlough. With the exception of these boys, the rest of the family aids the war effort by working a large farm on the Island of Orleans. (Central Press)

Lone Gunner Waits for Sub

Standing by his gun on the stern of a merchantman after the ship had been hit by a torpedo in the Caribbean, this U. S. Navy gunner scans the sea hoping for a shot at the Axis rattlesnake. The rest of the crew had abandoned ship and he kept his lonely vigil until the sub sent another torpedo at the stricken boat. He spotted the wake and jumped just in time to save his life. The ship's stern was blown off by the second hit. This is a phonophoto. (Central Press)

je nisva. Iskala sva daleč okrog, večkrat sva prišla na mesto, kamor je padla, ali najti je le ni bilo. Zopet se vrneva na to mesto. Anže začne gledati v vodo, kakor bi hotel ribo zasaditi in res začne veslo pod vodo in raka splava še s pretiranim bigom v kiju na vrh. Le še toliko življenja je imela, da se je bila potuhnila in se za big poprijela, katerega tudi v smrti ni popustila. Kdor torej hoče na jezeru dobro opraviti, naj najprvo na to pazi, da ne bo daleč streljal; malokdaj bo pobral raco, ako tudi pade in največkrat bo s strelom še take odpodil, ki bi bile sicer morda počakale. Za njim pobirajo le kragulji, ki so vedno za strelcem, kakor gavran za oračem. Kadar voda že toliko upade, da ni več mogoče voziti s čolnom po trsici, takrat se bliža tudi za race, ki še letajo ali so pa še gole, najhujši čas. Po trsici in travljici jih sledijo psi in jih lovijo; kar jih pa pribeži k jamam, so v nevarnosti, da nastavljenim lovcom ne pridejo pred oko. Kar se rac bolj krasno izvali ali pa goli, jih malo odide od vseh strani preteči nevarnosti.

V.

Potem ko je voda izginila v Zadnjem kraju, ne traja več osem dni in usahuje zadnje mesto, na katerem je še voda. To mesto so Levišča, kraj ravno pod vasjo, ako gledaš z Otoka proti Slivnici; rekel bi, da je to otoško pristanišče. Voda se vidi samo še nad Jamami, ki ni so prerale s trsico. Kakor so ljudje izkušeni, vendar niso gotovi, kdaj ravno pojde voda v dno. Čuješ razna mnenja: jutri, pojutrišnjem; vse je pa pripravljeno za ta trenutek. Posebno ako so vroči dnevi in brez sapa, se širi čuden duh okoli Otoka. Voda je sparjena, polovilo se je že na stotine centov rib pri drugih jamah, posebno pri Kotlu v Zadnjem kraju. Ako niso vozovi takoj pripravljeni, da jih takoj odpeljejo, se osmradijo; manjše že tako ostanejo, ker jih nihče ne pobira. Tudi povodna zelišča in rastline ovenejo, trjca se razgreje in vse to dela na človeka neprijeten vtis. Bil sem navzoč leta 1871; bilo je neko

soboto popoldne, ko so usihala Levišča. Dve leti ni jezero usahnilo, torej je bilo to leto rib; kolikor jih ljudje še niso pomislili. Računilo se je, da je šlo tega leta iz jezera do tisoč centov rib in samo zadnji dan so jih na Leviščih pobrali do 400 centov. Prišel sem na Otok ob eni popoldne in okoli petih popoldne je voda otekla.

Od vseh vasi je prihajalo ljudstvo z vrečami, zmerom ožji je bil krog okoli jam, ki so bile kato vedno ob tej priliki obdane z mrežami. Čim bolj se je voda stiskala, tem bolj so se ribe gostile. Pri mrežah so jih kar zajemali, in ko so bili čolni napolnjeni, so spravljali na suhem ribe na kupe prav tako kakor krompir na njivi, dokler ni zopet prišel voz. Posebno zadnjo četrto ure, ko je do jam pritisknilo tudi ljudstvo, ki je pobiralo ribe med trsico in po suhem, je bila gneča, vpitje in grabenje, kakor bi šlo za zlato, ne za ribe. Hitro so bili tudi še čolni na suhem, še par minut in tudi kotline okoli požiral so bile prazne in ljudstvo je planilo vanje in na ribe, kar jih ni voda odnesla s seboj pod zemljo!

Kakor vsaka posebna prirodna prikazen prebudi človeka iz navadnega mišljenja in vedenja, tako prevzame ta prikazen, ko jezero gine, gledalca, še bolj pa ribje nabiralce. Strastno se podijo eden pred drugim za ribami, bolj in bolj jih mineva čut sramote, toliko pri moškem kakor pri ženskem spolu; bolj spočetka se sliči še smeh in šala, proti zadnjemu pa le grožnje in vpitje. Zastonj bi se silili, ko bi hotel o tem dogodku pripovedovati kaj lepega, mikavnega. Ko je bila katastrofa končana, gnusilo se mi je skoro rib in umazanih ljudi in prav dobro mi je delo, ko sem se šel onkraj Otoka proti gozdu sprehat. Na večer mi ni šla v slast ne jed ne pijača, vse mi je smrdelo po ribah. Do kasne noči še ni bilo miru na Otoku; nisem dobro spal, nego zgodaj sem vstal ter šel gledat, ali je jezero suho.

Suho je bilo in ravno pred menoj se mi je videlo tako, kakor bi gledal na bojišče prejšnjega dne. Čolni na suhem kakor

opušteni kanoni, trsica in big potra, kakor bi se bili konjiki po njih pojali, in neštevilno vran in med njimi drugih takih ptic z enakim namenom kakor te, se je gostilo z mrtvimi ribami in drugimi živalmi, ki jih je pomorila suša.

Šel sem s psom po trsici in polovil in postreljal nekoliko rac ter se čudil velikemu številu mladih ribic, ki so ležale mrtve. Na Plučnikih, mestu blizu Levišča, je ostalo nekoliko mokrote in sementerja kaka lužica. Tod je kar mrgoleb malih ščuk in šljajnov in tudi večje ribe so se še nahajale. Bolj velikih, ki so bile še žive, sem gotovo nabral

blizu deset kil ter jih skladiščal v kupe, da pošljem koga ponje. Vragov boter je prišel z veliko vrečo nabrat malih rib, kakor je dejal, za svet, ki pride popodne na jezero se pogajat za kado njo trsice in kateremu se ustrezajo z malimi ocvrtimi ribami. Njemu sem izročil tudi svoje kado šel proti domu. Suho jezero je toliko mrtvih živali mi ni bilo po volji. Premišljeval sem se, koliko bi bilo vredno, ako bi se jezero moglo za zmerom osušiti.

(Dalje prihodnjič.)

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podprite svoj list!

Slovensko-ameriški

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

Priredil LEO ZAKRAJŠEK

Priporočamo ga vsem, ki še niso državljani, in onim, ki so že. Vsebuje za oboje bogato informativno gradivo in še posebno pouk za meddržavljanje. Stane 50 centov

Vzalogi imamo še Louis Adamičev

THOOL-WAN PASSAGE

(\$2.50 s poštnino vred.)—In druge njegove knjige.—Velika zaloga drugih slovenskih in angleških knjig.—Pišite po naš novi cenik!

KNJIGARNA
PROLETAREC

2301 SOUTH LAWDALE AVE. CHICAGO, ILL.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

u tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerna, unifakno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Pe sklopa 25. letnice izmenjuje se dnevnik naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveto stane za vse enake, za člane ali nečlane \$6.00 in eno letno naročnino. Karta člena se plačuje pri posredniku \$1.20 in tednik, se jim to prišteje za naročnino. Prvi sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za članstvo SNPJ. List Prosveto je naša lastnina in postovo je v vsaki družini nekoč, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo znižati datum za to vsoto naročnika. Cena listu Prosveto je:

Za Zdrut. drine in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednika in 2.40	3 tednika in 3.70
4 tednika in 1.80	4 tednika in 2.90
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vloge denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto. List, ki je vaš lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2857 S. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priložite polnjen naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družina št.

Mesto

Uspešno tednik in ga priložite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. družina št.

3. Čl. družina št.

4. Čl. družina št.

5. Čl. družina št.

Mesto Družna

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐